Kultuuriministri 14. oktoobri 2022. a määruse nr 17 „Riigieelarvest etendusasutuste toetamise tingimused ja kord“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõuga muudetakse kultuuriministri 14. oktoobri 2022. a määruse nr 17 „Riigieelarvest etendusasutuste toetamise tingimused ja kord“ 14. oktoobril 2023. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 11.10.2023, 2.

Määrus eelnõu kehtestatakse etendusasutuse seaduse § 16 lõike 6 ja § 17 lõike 4 alusel.

01. novembril 2022 jõustus etendusasutuse seaduse uus redaktsioon, millega anti muuhulgas kultuuriministrile volitusnorm kehtestada määrusega riigieelarvest etendusasutustele antavate toetuste liigid, toetuste taotlemise, taotleja hindamise ja toetuse määramise tingimused ja kord. Sama seaduse § 16 lõike 3 kohaselt võib etendusasutusele määrata riigieelarvest sihtotstarbelise toetuse üksikuteks valdkonna arengu, rahvuskultuuri, piirkondliku mõju või rahvusvahelistumise seisukohalt olulisteks tegevusteks. Paragrahvi 16^1 lõike 2 kohaselt võib kultuuriminister volitada muu riigiasutuse tegutsema toetuse andjana sihtotstarbeliste toetuste määramisel. Muudatustega lisataksegi määrusesse sihtotstarbelise toetuse taotlemise ja toetuse määramise regulatsioon ning volitatakse toetuse andajana tegutsema Eesti Rahvakultuuri Keskus.

Tegemist on taotlusvooruga, kus antakse toetust piirkondlike teatri- ja tantsuetenduste korraldamiseks Eestis. Sama sisuline taotlusvoor nimega „Teater maale“ on olnud avatud ka varasemalt aastatel. Siiani ei ole aga taotlemise tingimusi kehtestatud ministri määrusega, nagu näeb ette etendusasutuse seadus.

Valitsusliidu tegevusprogramm aastateks 2024–2027 seab eesmärgiks vähendada riigipoolset reguleerimist ning halduskoormust. Regulatsiooni toomisel määrusesse ongi taotlusvooru tingimusi võrreldes varasemaga oluliselt reformitud, et vähendada taotlejate halduskoormust. Lihtsustamine on toimunud ka seetõttu, et tegemist on väikese eelarvega taotlusvooruga ning ulatuslik riigipoolne reguleerimine ei ole väikeste toetuste puhul proportsionaalne. Plaanitavate muudatuste kohaselt, ei osale taotluste menetlemises enam Eesti Rahvakultuuri Keskuse maakonna rahvakultuurispetsialistid. Taotluse läbivaatamisel ei hinnata enam sisulisi kriteeriume (nt kunstilist taset või eelarve detailset põhjendust), vaid kontrollitakse ainult taotleja ja taotluse vastavust määruses sätestatud tingimustele. Toetus määratakse automaatselt etenduse hinna ja etenduste arvu alusel, mis vähendab ebakindlust ja ajakulu taotlejal. Voorulise taotlemise asemel on kasutusel jooksev taotlemine, mis võimaldab taotlejal valida sobiv ajahetk ja vähendab vajadust oma tegevust konkreetsete tähtaegade järgi ümber korraldada. Vähendatud on kalendriaasta jooksul avatud taotlusvoorude arvu, mis tähendab, et taotlejal on vähem korduvat halduslikku tegevust. Taotleja ei pea enam esitama kululiikide lõikes abikõlblike kulude eelarvet ega hakkama hiljem kuludokumente (nt tšekke) tõenduseks koguma ja esitama. Aruandlus piirdub etenduste toimumise tõendamisega.

Pärast viimast munitsipaal- ja eraetendusasutuse tegevustoetuste eraldamist on valdkonnas esitatud kriitikat toetuse jagamise tingimuste kohta, milles on muu hulgas juhitud tähelepanu vajadusele täpsustada ja ajakohastada hindamismetoodikat. Käesoleva määruse muudatused tulenevad ka nimetatud tagasisidest ning on suunatud toetuse jagamise tingimuste selgemaks ja õiglasemaks kujundamiseks. Muudatustega korrigeeritakse määruse lisa „Munitsipaal- ja

eraetendusasutuse tegevustoetuse taotluste hindamismetoodika“, et tagada paremini eesmärgipärane ja läbipaistev toetuse jaotamine. Muudatustega ei kaasne taotlejatele täiendavat halduskoormust ega täiendavaid andmete esitamise kohustusi.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Kultuuriministeeriumi loomingu osakonna teatrinõunik Marie Anett Heinsalu (marie.anett.heinsalu@kul.ee, tel 6 282 249) ja Kultuuriministeeriumi õiguse- ja haldusosakonna õigusnõunik Kadri Kilvet (kadri.kilvet@kul.ee, tel 6 282 224), kes tegi eelnõu juriidilise ekspertiisi.

2. Määruse eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb 28 punktist.

Määruse eelnõu punktides 1-3 asendatakse senine viide Euroopa Komisjoni määrusele (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1), viitega Euroopa Komisjoni määrusele (EL) nr 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 2023/2831, 15.12.2023). Samuti tõstetakse vähese tähtsusega abi piirmäär seniselt 200 000 eurolt 300 000 eurole. Muudatused on tingitud Euroopa Komisjoni uue vähese tähtsusega abi määruse jõustumisest. Uus määrus jõustus 1. jaanuaril 2024 ja kehtib kuni 31. detsembrini 2030. Uue määruse jõustumisega muutus nii viide vähese tähtsusega abi määrusele kui ka abi ülemmäär.

Määruse eelnõu punktiga 4 täiendatakse määruse § 5 lõiget 2 uue sihtotstarbelise taotlusvooruga piirkondlike teatri- ja tantsuetenduste korraldamiseks Eestis. Taotlusvooru eesmärk on parandada etenduskunstide regionaalset kättesaadavust kogu Eestis, eelkõige väljaspool suuremaid linnu, püsivate teatrimajadega keskusi ning tõmbekeskusi. Meetme eesmärk on tuua kvaliteetne teatri- ja tantsuetendus publikuni sõltumata nende elukohast ning vähendada regionaalset ebavõrdsust kultuuritarbimises. Toetust eraldatakse selleks, et soodustada etenduste toimumist maapiirkondades ning hoida piletihind külastajale taskukohasena.

Määruse eelnõu punktiga 5 täiendatakse määruse §-i 5 lõigetega 6–11, milles sätestatakse piirkondliku etendustegevuse toetuse eesmärk, toetuse andja ning toetuse kasutamise tingimused.

Lõike 6 kohaselt eraldatakse piirkondliku etendustegevuse toetust eesmärgiga suurendada etenduskunstide piirkondlikku mõju ja kättesaadavust Eestis. Toetuse andmisega soodustatakse kvaliteetse etenduskunsti jõudmist väljapoole suuremaid keskusi ning publiku regulaarset ligipääsu sellele sõltumata elukohast, suurendades sealjuures Eesti elanike kultuurielus osalemise võimalusi ja toetades kohaliku kultuurielu elujõulisust.

Lõike 7 kohaselt on piirkondliku etendustegevuse toetuse andja Eesti Rahvakultuuri Keskus (ERK). ERK vastutab taotlusvooru väljakuulutamise ja koordineerimise eest, teavitab taotlejaid ja avalikkust toetuse saamise võimalustest, menetleb taotlusi ning otsustab, kas taotlus rahuldada või jätta rahuldamata. ERK on olnud ka varasemalt seotud sarnase taotlusvooru („Teater maale“) korraldamisega ning omab seetõttu vastavat kogemust ja pädevust toetuste jagamisel.

Lõikes 8 sätestatakse toetuse kasutamise tingimused. Toetust võib kasutada teatri- ja tantsuetenduste korraldamiseks, kui täidetud on järgmised nõuded:

1. teatrietendus ei toimu Tallinnas, Tartus, Pärnus, Viljandis või Rakveres;
2. etenduse loomingulises ja tehnilises meeskonnas on vähemalt kaks liiget;
3. ühes maakonnas võib toimuda kuni kaks etendust.

Punktis 1 seatud piirangu eesmärk on suunata toetus eelkõige nendesse piirkondadesse, kus riiklikult toetatud etendusasutused (riigi sihtasutused) puuduvad, et parandada sealsete elanike võimalusi osa saada kvaliteetsest etenduskunstist. Sellega suurendatakse etenduskunstide regionaalset kättesaadavust ja toetatakse kultuurilise mitmekesisuse arengut väljaspool suuremaid keskusi. Tantsuetenduste puhul on tehtud erand, kuna riigi poolt ei ole asutatud eraldi tantsukunstiga tegelevat sihtasutust ning seetõttu ei ole nimetatud linnades tagatud tantsuetenduste järjepidev kättesaadavus. Erandiga soodustatakse publiku ligipääsu tantsukunstile ning tasakaalustatakse erinevate etenduskunstiliikide regionaalset kättesaadavust.

Punktis 2 sätestatud nõude eesmärk on tagada, et toetust kasutatakse etendustegevuseks, mille elluviimises osaleb lisaks esitajale vähemalt üks teine loomingulise või tehnilise töö tegija. Nõue aitab eristada toetatavat etendustegevust tegevusest, mille puhul piirdub etenduse läbiviimine üksnes ühe esitajaga. Nõude kehtestamisel on lähtutud piirkondliku etendustegevuse toetuse eesmärgist toetada etendusasutuste väljasõiduetenduste korraldamist ning võimaldada erinevates piirkondades regulaarset ligipääsu etenduskunstile. Tegemist on toetuse saamise tingimusega, mitte etenduse sisulise või kunstilise kvaliteedi hindamise kriteeriumiga.

Punktis 3 sätestatud nõue on kehtestatud selleks, et toetatavad etendusasutused viiksid etendusi laiemale publikule üle Eesti. Nõude eesmärk on vältida olukorda, kus sama etendus toimuks rohkem kui kahel korral ühes kohas ning tagada seeläbi etenduskunstide paremat kättesaadavust piirkondades, kus tavaliselt on piiratud võimalused kvaliteetsete etenduste nautimiseks. Samuti soodustab see piirkondlikku kultuurielu ja kohalike kogukondade kaasatust.

Lõikes 9 sätestatakse piirkondliku etendustegevuse toetuse jaotus erinevat liiki etenduste vahel. Sätte kohaselt eraldatakse piirkondliku etendustegevuse toetuse taotlusvooru eelarvest kuni 20 protsenti tantsuetenduste korraldamiseks ja kuni 30 protsenti lastetenduste korraldamiseks. Sätte eesmärk on tagada, et piirkondliku etendustegevuse toetuse jaotamisel pööratakse piisavat tähelepanu nii tantsukunsti kui ka laste kultuurilise kaasatuse toetamisele. Selline jaotus loob selgema struktuuri eelarve kasutamiseks ja võimaldab tagada erinevat liiki etenduste tasakaalustatuma arengu. Kui tantsuetendustele või lasteetendustele ette nähtud eelarve osa jääb osaliselt või täielikult kasutamata, võib jaotamata vahendid suunata teiste etenduste toetamiseks.

Protsentuaalsete piiride valikul on arvestatud senist rahastuspraktikat ning tegelikke vajadusi valdkonnas. Tantsuetenduste osakaal piirkondlikus etendustegevuses on olnud väiksem kui sõnalavastustel, mistõttu on eraldi piirmäära kehtestamisega tagatud selle kunstiliigi parem nähtavus ja kättesaadavus. Lastetenduste puhul on põhjenduseks kultuuripoliitiline eesmärk suurendada laste ja noorte kokkupuudet etenduskunstidega ning soodustada varases eas kultuuriharjumuste kujunemist. Piirmäära tasemel 30 protsenti on peetud mõistlikuks, et luua tasakaal laste- ja täiskasvanutele suunatud lavastuste toetamise vahel.

Lõikes 10 sätestatakse eelarve jaotus maakondade lõikes. Maakondlik jaotus lähtub varasemate taotlusvoorude kogemusest ning etenduskunstide regionaalse kättesaadavuse tegelikest vajadustest. Protsentuaalne jaotus on kujunenud aja jooksul ning peegeldab senist praktikat külalisetenduste toimumise ja piirkondliku nõudluse osas. Jaotuse täpsustamisel on lisaks arvestatud, et maakondades, kus tegutsevad riigi asutatud sihtasutustena tegutsevad etendusasutused või kus professionaalne etenduskunsti infrastruktuur on riiklikult tagatud, on regulaarne teatripakkumine juba olemas ning külalisetenduste toetamise vajadus on väiksem. Vastukaaluks on suurem toetuste osakaal kavandatud piirkondadele, kus etendusasutuste külastamine eeldab pikemaid vahemaid, täiendavaid logistilisi kulusid või kus etenduskunsti järjepidev kohalolu sõltub valdavalt külalisetendustest. Maakondade jaotamine rühmadesse võimaldab säilitada varasemast praktikast tuleneva proportsionaalse jaotuse, kuid samas täpsustada toetuste suunamist vastavalt tegelikule regionaalsele vajadusele.

Lõikega 11 sätestatakse, et kui ühe maakonna kohta ette nähtud eelarveosa jääb kasutamata, võib toetuse andja jaotada kasutamata vahendid ümber teiste maakondade vahel. Sätte eesmärk on tagada taotlusvooru eelarve paindlik ja eesmärgipärane kasutamine. Sellega välditakse eelarvevahendite kasutamata jäämist ning tagatakse toetuse maksimaalne mõju piirkondliku etendustegevuse edendamisel.

Määruse eelnõu punktidega 6 ja 7 täiendatakse määruse § 6 lõikeid 4 ja 5. Täiendusega tagatakse, et määruse abikõlblike kulude regulatsioon hõlmab ka uut piirkondliku etendustegevuse toetuse taotlusvooru. Abikõlblikud kulud on kõik põhjendatud ja mõistlikud otseselt etenduse andmiseks vajalikud toetuse kasutamise kalendriaasta tekkepõhised kulud, mida ei ole varem Eesti riigi või muu kaasfinantseerija eraldatud vahenditest hüvitatud. Kuna eraldatav toetus ei kata kogu toetuse saaja etendustegevusega kaasnevaid kulusid, ei ole mõistlik abikõlblikke kulusid kulu liikide lõikes rohkem piirata. Selline lähenemine lihtsustab aruandlust ja võimaldab toetust kasutada otstarbekalt vastavalt tegelikele vajadustele. Sarnaselt festivali toetusele on ka piirkondliku etendustegevuse toetuse puhul nimetatud ainult mitteabikõlblikud kulud.

Määruse eelnõu punktiga 8 muudetakse määruse § 7 lõiget 1, millega tõstetakse munitsipaal- ja eraetendusasutuse kalendriaasta tegevustoetuse alampiiri seniselt 90 000 eurolt 300 000 eurole ja ülempiiri seniselt 600 000 eurolt 750 000 eurole. Muudatuse eesmärk on kujundada tegevustoetuse suuruse vahemik paremini vastavaks toetatavate etendusasutuste tegelikule tegevusmahule ja tegevustoetuse eesmärgile. Tegevustoetus on ette nähtud järjepidevalt tegutsevate ja olulise tegevusmahuga etendusasutuste põhitegevuse toetamiseks ning toetuse minimaalne suurus peab olema selle eesmärgi saavutamiseks piisav.

Alampiiri tõstmisega suunatakse tegevustoetus eelkõige nendele munitsipaal- ja eraetendusasutustele, kelle tegevuse maht, püsikulud ja vastutus valdkonna arengu eest eeldavad senisest suuremat toetust. Muudatus võimaldab keskenduda tegevustoetuse vahendite jagamisel suurema ja järjepidevama tegevusmahuga etendusasutustele ning eristada tegevustoetust väiksema mahuga projektipõhisest tegevusest. Väiksema tegevusmahuga etendusasutustel on jätkuvalt võimalik taotleda toetust Kultuurkapitalist.

Ülempiiri tõstmine 750 000 euroni võimaldab arvestada etendusasutuste tegevuskulude kasvu ning suurema tegevusmahuga etendusasutuste rahastamisvajadust. Muudatus ei tähenda toetuse automaatset suurenemist. Toetuse tegelik suurus sõltub taotluse hindamistulemusest, taotletud summast ja taotlusvooru eelarve võimalustest.

Alampiiri ja ülempiiri muutmisel on arvestatud ka kavandatava hindamismetoodika muutmisega. Uue valemipõhise metoodika kohaselt on toetuse suurus senisest otsesemalt seotud taotluse hindamistulemuse ja taotletud summaga. Seetõttu on oluline, et toetuse võimalik vahemik vastaks paremini erineva tegevusmahuga etendusasutuste rahastamisvajadusele.

Määruse eelnõu punktiga 9 tunnistatakse kehtetuks määruse § 7 lõige 5. Paragrahvi 7 lõige 5 tunnistatakse kehtetuks seoses tegevustoetuse eraldamise metoodika muutmisega. Senine proportsionaalse vähendamise mehhanism asendatakse uue, valemipõhise toetuse arvutamise süsteemiga, mille kohaselt kujuneb tegevustoetuse summa otse hindamistulemuse ja ettenähtud arvestusvalemi alusel, arvestades taotlusvooru eelarvet. Uue süsteemi kohaselt ei toimu enam eraldi proportsionaalset vähendamist, kuna eelarve jaotus on integreeritud toetuse arvutamise valemisse.

Määruse eelnõu punktiga 10 muudetakse määruse § 7 lõikeid 6 ja 7. Tegemist on tehnilist laadi muudatusega, mis on seotud määruse eelnõu punktis 9 kirjeldatud § 7 lõike 5 kehtetuks tunnistamisega. Seetõttu asendatakse viide „lõigetes 4 ja 5“ viitega „lõikes 4“.

Määruse eelnõu punktiga 11 muudetakse määruse § 8 lõike 3 punkti 6 eesmärgiga viia taotlusega esitatavate dokumentide sisukirjeldused kooskõlla muudetava hindamismetoodikaga. Muudatuse kohaselt hinnatakse edaspidi taotleja tegevust kolme taotlemisele eelneva majandusaasta lõikes senise kahe aasta asemel, mis võimaldab anda terviklikuma ülevaate etendusasutuse tegevuse kestlikkusest ja arengust.

Samal ajal muudetakse hindamiskriteeriumi sisu nii, et eraldi rahvusvahelise tegevuse käsitlemine viiakse valdkonna mitmekesisuse hindamise koosseisu. Seeläbi käsitatakse rahvusvahelist tegevust ühe osana etendustegevuse panusest valdkonna mitmekesisusse, mitte eraldiseisva kriteeriumina. Muudatusega ei kaasne taotlejatele täiendavat halduskoormust ega uusi andmete esitamise kohustusi, kuivõrd esitatav teave jääb olemuselt samaks, kuid seda hinnatakse ühtse kriteeriumi raames.

Määruse eelnõu punktiga 12 muudetakse määruse § 8 lõike 3 punkti 7. Tehtava muudatusega pikendatakse taotluse hindamisel arvestatavat perioodi seniselt kahelt majandusaastalt kolmele majandusaastale. Muudatus on kooskõlas muudetava hindamismetoodikaga.

Määruse eelnõu punktiga 13 täiendatakse määruse §-i 8 lõigetega 6–9, et reguleerida piirkondliku etendustegevuse toetuse taotlemise korda.

Lõige 6 sätestab, et määruse § 8 lõike 2 punkti 2 ning lõikeid 4 ja 5 ei kohaldata piirkondliku etendustegevuse toetuse taotlejale. Piirkondliku etendustegevuse toetuse taotlusvooru taotleja ei pea esitama taotlusega iga etenduse eelarvet, tulude ja kulude prognoosi toetuse kavandatavaks kasutusperioodiks ning taotletava toetuse summat. Toetus määratakse taotluses esitatud etenduste arvu alusel toetuse andja poolt. See lihtsustab taotlusprotsessi ja vähendab halduskoormust. Samuti ei kohaldata lõikeid 4 ja 5, kuna need on oma sisult suunatud vooru lisele taotlemisele, mis piirkondliku etendustegevuse jooksva taotlusvooru puhul ei ole asjakohane.

Lõige 7 näeb ette jooksva taotlusvooru, mis avatakse toetuse kavandatavaks kasutusaastaks kolmel korral.

Lõige 8 kohustab toetuse andjat teavitama jooksva taotlusvooru avamisest ja eelarvest oma veebilehel vähemalt 14 kalendripäeva enne vooru algust. See suurendab läbipaistvust ja annab taotlejatele piisavalt aega taotluse koostamiseks.

Lõige 9 sätestab, et piirkondliku etendustegevuse taotlusele tuleb lisada andmed etenduste arvu, toimumise koha ja aja ning meeskonna suuruse kohta ning andmed etenduste toimumisega seotud sõitude lähte- ja sihtkohtade ning vahemaade kohta. Samuti tuleb esitada kirjalik kinnitus etenduspaiga või rendipinna omanikult, et ta on teadlik plaanitavast etendusest ning et selle toimumiseks on sõlmitud kokkulepe. Muudatuse eesmärk on tagada selge ja üheselt mõistetav taotlemiskord ning tagada toetuse andjale piisavad andmed taotluse nõuetele vastavuse kontrollimiseks. Liikumisega seotud andmete lisamine on vajalik ka etenduse hinna ja kilometraažipõhise arvestuse korrektseks määramiseks.

Määruse eelnõu punktiga 14 täiendatakse määruse §-i 9 lõikega 7, millega piiratakse taotlejate ringi. Piirkondliku etendustegevuse toetuse taotleja ei tohi olla avalik-õiguslik juriidiline isik, riigi või riigi osalusel asutatud või kohaliku omavalitsuse sihtasutusena või kohaliku omavalitsuse asutusena tegutsev etendusasutus.

Piirangu eesmärk on suunata piirkondliku etendustegevuse toetus eelkõige eraetendusasutustele ja teistele taotlejatele, kelle tegevust ei rahastata samal viisil avaliku sektori baasrahastusest. Avalik-õiguslikud juriidilised isikud ning riigi või kohaliku omavalitsuse asutatud või nende osalusel tegutsevad etendusasutused saavad oma põhitegevuseks avaliku sektori kaudu tegevustoetust. Seetõttu ei ole põhjendatud katta sama tegevuse kulusid täiendavalt piirkondliku etendustegevuse toetusest. Piirang aitab vältida avalike vahendite kattuvat rahastamist ning tagada toetuse sihipärasema ja läbipaistvama kasutamise. Taotleja peab aga arvestama, et kõik määruse § 9 lõikes 1 sätestatud nõuded kohalduvad ka piirkondliku etendustegevuse toetuse taotlejale. Muuhulgas peab ta peab olema Eestis registreeritud etendusasutus etendusasutuse seaduse § 2 lõike 1 tähenduses.

Määruse eelnõu punktiga 15 muudetakse määruse § 10 lõiget 2, millega sätestatakse piirkondliku etendustegevuse toetuse taotluste menetlusaeg. Nõue tagab selged ajaraamid nii taotlejale kui ka toetuse andjale, luues läbipaistva ja prognoositava taotlemisprotsessi. Samuti arvestab see jooksva taotlusvooru spetsiifikat.

Määruse eelnõu punktiga 16 täiendatakse määruse §-i 10 lõikega 3. Sätte kohaselt, kui jooksva taotlusvooru esitatud taotluste maht, mille kohta ei ole veel otsust tehtud, saab võrdseks või ületab taotlusvooru eelarve vaba jäägi, menetletakse taotlusi nende esitamise järjekorras.

Voorulise taotlemise puhul tuleb taotlus esitada kindlaks määratud kuupäevaks ning kõik ühte vooru esitatud taotlused menetletakse samaaegselt. Jooksva taotlemise puhul menetletakse taotlusi aga nende esitamise järjekorras.

Sellise regulatsiooni eesmärk on tagada, et eelarve vahendeid ei ületataks ning et toetuse jagamine toimuks läbipaistvalt ja õiglaselt. Jooksva taotlemise puhul on toetuse andjal õigus peatada taotluste vastuvõtt olukorras, kus registreeritud taotluste, mille kohta ei ole veel tehtud rahuldamise või rahuldamata jätmise otsust, kogumaht saab võrdseks või ületab taotluste rahastamiseks kavandatud aasta eelarve vaba jäägi.

Määruse eelnõu punktiga 17 täiendatakse määruse §-i 11 lõikega 8. Täiendusega sätestatakse, et piirkondliku etendustegevuse toetuse taotluste menetlemisel ei kohaldata määruse §-s 11 sätestatud taotluste hindamise ja komisjoni moodustamise korda.

Piirkondliku etendustegevuse toetuse puhul ei ole komisjoni moodustamine vajalik, kuna taotluste sisulist hindamist ei toimu. Toetuse suurus määratakse üksnes taotluses esitatud etenduste arvu alusel. Taotluste menetlemisel tehakse vaid vastavuskontroll, millega kontrollitakse taotleja ja taotluse vastavust määruses sätestatud nõuetele.

Määruse eelnõu punktiga 18 muudetakse määruse § 13 lõiget 3, millega täpsustatakse munitsipaal- ja eraetendusasutuse tegevustoetuse saamise minimaalset hindamistulemust. Tegevustoetust ei eraldata etendusasutusele, kelle taotlus saab koondhindeks vähem kui 75 punkti 100-st võimalikust või kelle hindamismetoodika esimese, teise või viienda kriteeriumi hindamistulemus jääb vastavalt alla 18, 13 või 5 punkti.

Koondhindele lisaks sätestatud kriteeriumipõhiste miinimumlävendite eesmärk on tagada, et tegevustoetust eraldatakse etendusasutustele, kelle tegevuse kvaliteet, kavandatav loominguline areng ja eelarve on toetuse saamise eesmärgi täitmiseks piisaval tasemel. Üksnes koondhinde alusel võiks piisav tulemus kujuneda ka juhul, kui mõnes toetuse andmise seisukohalt olulises valdkonnas on taotlus saanud väga madala hinnangu. Kriteeriumipõhised lävendid välistavad sellise olukorra. Kunstilise taseme ja loominguliste plaanide miinimumlävendid tagavad, et toetuse saaja senine kunstiline tegevus ning kavandatav loominguline areng vastavad tegevustoetuse eesmärgile. Eelarve miinimumlävend tagab, et toetust ei eraldata taotlusele, mille eelarve on hinnangu kohaselt ebapiisavalt põhjendatud või realistlik.

Määruse eelnõu punktiga 19 muudetakse määruse § 13 lõiget 3^1. Muudatusega vähendatakse mitmeaastase munitsipaal- ja eraetendusasutuste tegevustoetuse saajate maksimaalset arvu viielt etendusasutuselt kolmele. Muudatus on seotud toetuse jaotamise metoodika muutmisega, mille kohaselt määratakse toetus edaspidi valemi alusel, arvestades taotluste hindepunkte ja taotletud summasid. Muudatus toetab seega uue metoodika eesmärki siduda toetuse määramine selgemalt kvaliteediga ning tagada eelarve vahendite tõhusam ja tasakaalustatum kasutamine. Uue metoodika rakendamise tulemusel võib üksikutele taotlejatele määratav toetus olla varasemast suurem. Kui mitmeaastaste toetuste saajate arv jääks samaks, väheneks vaheaastatel jaotatav eelarve sellisel määral, et see piiraks uute taotlejate võimalusi ning vähendaks rahastamisotsuste paindlikkust.

Määruse eelnõu punktiga 20 tehakse määruse § 14 lõikes 3 muudatus, mis rõhutab, et viidatud säte kohaldub ainult festivalide toetuse taotlusvoorule.

Määruse eelnõu punktiga 21 täiendatakse määruse §-i 14 lõigetega 4 ja 5. Täiendusega sätestatakse piirkondliku etendustegevuse toetuse taotlusvooru puhul toetuse summa arvestamise alus. Regulatsiooni kohaselt arvutatakse toetuse summa etenduse hinna alusel, mis on standardiseeritud ja ei sõltu tegelikult kantud kulude suurusest. Etenduse hind kujuneb meeskonna liikmete arvu ning etenduse toimumisega seotud sõidukauguse alusel lähte- ja sihtkoha vahel. Sõidukauguse alusel on kehtestatud astmelised vahemikud (25–99 km, 100–199 km, 200–299 km ja 300–400 km), millele vastavad erinevad fikseeritud summad sõltuvalt meeskonna liikmete arvust. Sellise ühtse ühikuhinna rakendamine lihtsustab nii taotleja kui ka toetuse andja jaoks menetlust. Taotlejal ei ole vaja koostada detailset eelarvet ega esitada kulude prognoosi. Toetuse andja ei pea seejuures hindama kulude põhjendatust ja realistlikkust. Piisab

kontrollist, et taotluses märgitud etenduste arv ja korraldus vastavad määruses kehtestatud nõuetele. Ühikuhinna alusel toetuse arvutamine vähendab taotlejate halduskoormust ning toetuse andja töökoormust ja aitab tagada toetuse läbipaistva ning võrreldava jaotamise kõigi taotlejate vahel.

Lisaks sätestatakse, et toetust antakse kolme kuni 15 etenduse korraldamiseks, mis tagab, et toetus on suunatud sisuliselt toimivale ja piirkondlikku etendustegevust reaalselt ellu viivale tegevusele. Laste- ja tantsuetenduste puhul lisandub etenduse hinnale kindlaksmääratud summa, mille eesmärk on arvestada nende etendusliikide eripäraga, eelkõige madalama piletitulu ja piiratud omafinantseeringu võimekusega. Vastav lisasumma kompenseerib osaliselt nimetatud eripärast tulenevat tulubaasi erinevust võrreldes teiste etendusliikidega.

Määruse eelnõu punktiga 22 muudetakse määruse § 15 lõiget 1, asendades sõna „kultuuriminister“ sõnadega „toetuse andja“. Muudatus on vajalik seoses piirkondliku etendustegevuse toetuse taotlusvooru lisamisega määrusesse. Selle vooru puhul on toetuse andjaks Eesti Rahvakultuuri Keskus ning taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse teeb selle asutuse juht. Seetõttu on õiguslikult korrektne kasutada üldist mõistet „toetuse andja“, mis hõlmab nii olemasolevaid voorusid, kus toetuse andjaks on Kultuuriministeerium ja otsuse teeb kultuuriminister, kui ka uut vooru, kus toetust annab Eesti Rahvakultuuri Keskus. Muudatus tagab regulatsiooni ühtse ja selge kohaldamise.

Määruse eelnõu punktis 23 täpsustatakse määruse § 15 lõiget 2. Tehtud täpsustus on vajalik, sest piirkondliku etendustegevuse toetuse taotlusvooru puhul ei toimu taotluste sisulist hindamist komisjoni poolt. Taotluse rahuldamise otsus tehakse juhul, kui taotleja ja taotlus vastavad määruses sätestatud nõuetele. Taotluse rahuldamise aluseks ei ole komisjoni hindamistulemus ning muudatusega see välistatakse.

Määruse eelnõu punktiga 24 täiendatakse määruse §-i 15 lõikega 3^1, mis annab õigusliku aluse, et saaks teha taotluse rahuldamata jätmise otsuse juhul, kui taotluse maht ületab taotlusvooru eelarve vaba jäägi ja taotlust ei ole võimalik osaliselt rahuldada.

Selline täpsustus tagab õigusselguse ning väldib olukordi, kus taotluse rahuldamata jätmise otsuse tegemiseks puuduks selge õiguslik alus. Kõigepealt kaalutakse taotluse osalist rahuldamist. Kui see ei ole võimalik põhjusel, et taotleja ei ole nõus taotluse osalise rahuldamise ettepanekuga, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Määruse eelnõu punktiga 25 täiendatakse määruse §-i 15 lõikega 5. Täiendusega sätestatakse erand kahe taotluse rahuldamata jätmise õigusliku aluse kohaldamisel. See on vajalik, kuna piirkondliku etendustegevuse toetuse taotlusvooru puhul ei toimu taotluste sisulist hindamist komisjoni poolt. Sellest tulenevalt ei saa taotluse rahuldamata jätmise aluseks olla lõike 4 punktis 4 nimetatud hindamistulemus. Samuti ei kohaldu sellele voorule lõike 4 punktis 6 toodud alus, mis on seotud tegevustoetusega. Täpsustus tagab õigusselguse ja väldib eksitusi taotluste rahuldamata jätmise aluste rakendamisel.

Määruse eelnõu punktiga 26 tehakse määruse §-s 16 muudatus, millega tagatakse, et toetuse maksmise regulatsioon hõlmaks ka piirkondliku etendustegevuse toetust.

Määruse eelnõu punktiga 27 täiendatakse määruse §-i 18 lõikega 7, mis sätestab erisuse, et piirkondliku etendustegevuse toetuse puhul ei rakendata erandit, mille kohaselt toetuse tagasinõudmise otsust ei tehta, kui tagasinõutav summa on väike (kuni 500 eurot või kuni kaks protsenti toetuse summast). Piirkondliku etendustegevuse vooru puhul ongi tegemist väikeste toetustega ning kui taotluses lubatud etendust ei korraldata, tuleb toetuse summa, kas osaliselt või täielikult tagastada sõltumata summa suurusest. See tagab toetuse sihtotstarbelise kasutamise ning õigusselguse tagasinõudmise korral.

Määruse eelnõu punktiga 28 kehtestatakse määruse lisa „Munitsipaal- ja eraetendusasutuse tegevustoetuse taotluste hindamismetoodika“ uues sõnastuses. Muudatusega täpsustatakse hindamiskriteeriumide sisu ning muudetakse kriteeriumide punktiskaalad ja osakaalud, säilitades koondsummana 100 punkti.

Suurem osakaal antakse kunstilisele tasemele, loominguliste plaanidele ning panusele valdkonna mitmekesisusse, samal ajal kui eelarve realistlikkuse osakaalu vähendatakse. Muudatuse eesmärk on suunata hindamine selgemalt etendusasutuse põhitegevusele ehk loomingulisele sisule ja selle mõjule. Tegevustoetus on oma olemuselt mõeldud eelkõige kunstilise tegevuse toetamiseks, mistõttu on põhjendatud anda suurem kaal kunstilisele tasemele, loominguliste plaanide kvaliteedile ning panusele valdkonna arengusse ja mitmekesisusse. Senise jaotuse puhul võis eelarve realistlikkus mõjutada lõpptulemust ebaproportsionaalselt palju võrreldes sisuliste kriteeriumidega. Muudatusega vähendatakse seda mõju, et vältida olukorda, kus administratiivne võimekus kaalub üles kunstilise kvaliteedi.

Lisaks kunstilise taseme ning loominguliste plaanide kriteeriumidele kehtestatakse lävend ka eelarve realistlikkuse kriteeriumile, et tagada kavandatavate tegevuste ja nende elluviimiseks planeeritud eelarvevahendite omavaheline kooskõla ning eelarveprognoosi realistlikkus.

Hindamisperiood pikendatakse kahelt aastalt kolmele majandusaastale, et tagada stabiilsem ja paremini tegelikkust kajastav hinnang etendusasutuse kunstilisele tasemele, tegevuse järjepidevusele ning mõjule valdkonnas. Muudatus on kooskõlas alates 2027. aastast kehtiva nõudega, mille kohaselt peab tegevustoetuse taotleja olema tegutsenud etendusasutusena vähemalt viis majandusaastat enne taotluse esitamist. Pikem hindamisperiood võimaldab paremini hinnata taotleja tegevust ajas ning on vastavuses rangema tegutsemisnõudega.

Oluliselt laiendatakse punktiskaalasid ning kaotatakse vahepealsed hinnangutasemed. Muudatus on tehtud selleks, et muuta hindamine ühtaegu täpsemaks ja ühtlasemaks. Uues lahenduses on iga võimalik punktisumma sisustatud konkreetse tähendusega või seotud selgema hinnanguloogikaga. See võimaldab komisjoniliikmetel anda paremini eristuvaid hinnanguid.

Uue metoodika kohaselt arvutatakse kriteeriumide punktid komisjoniliikmete individuaalsete hinnangute keskmisena ning rakendatakse lubatud hälbe mehhanismi, mille korral keskmisest oluliselt erinevad hinnangud jäetakse arvestusest välja. Selline lähenemine võimaldab ühtlasemat ja objektiivsemat hindamistulemust.

Muudatusega loobutakse senisest proportsionaalsest vähendamisest, mille kohaselt vähendati taotlejale määratavat toetust juhul, kui taotlusvooru eelarve ei olnud piisav kõigi hindamistulemuste alusel arvutatud taotluste täies mahus rahuldamiseks. Selle asemel rakendatakse uut jaotuspõhimõtet, mille eesmärk on siduda toetuse suurus otsesemalt taotluse

kvaliteediga. Toetuse jaotus toimub punktisüsteemil põhineva kaalutud arvutuse alusel, kus iga taotleja hindepunktid tõstetakse kolmandasse astmesse, korrutatakse taotletud summaga ning saadud tulemus võetakse arvesse kõigi lävendi ületanud taotluste kogumina. Seejärel leitakse proportsioon kogu taotlusvooru eelarve suhtes ning selle alusel määratakse igale taotlejale lõplik toetus. Muudatuse eesmärk on vältida olukordi, kus rahaliste piirangute tõttu väheneb kõigi toetuste suurus võrdselt sõltumata taotluse kvaliteedist. Uus lähenemine tagab, et kõrgema hinnanguga taotlused saavad proportsionaalselt suurema osa eelarvest ning toetuse jaotus peegeldab senisest selgemalt hindamistulemusi.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

4. Eelnõu mõjud

Eelnõus kajastatud määruse muudatused on seotud piirkondliku etendustegevuse toetuse taotlusvooru tingimuste reformi ja kehtestamisega määruse tasandil ning munitsipaal- ja eraetendusasutuste tegevustoetuse hindamismetoodika muudatustega. Muudatuste peamised mõjud on järgmised:

1. Piirkondliku etendustegevuse toetuse reform – mõju piirkondlikule kultuurielule: toetuse kaudu saavad väikesed ja sõltumatud teatri- ja tantsuasutused korraldada etendusi maakondades, kus tavaliselt puudub regulaarne professionaalne etendustegevus, mis suurendab kultuuriteenuste kättesaadavust väljaspool suuremaid linnu.
2. Piirkondliku etendustegevuse toetuse reform – mõju taotlejatele ja halduskoormusele: taotluse esitamine põhineb etenduste arvu andmetel, sisulist hindamist komisjoni poolt ei toimu ning taotleja ei pea esitama üksikasjalikke eelarve- ja tulude-kulude prognoose, mis vähendab taotlejate halduskoormust.
3. Piirkondliku etendustegevuse toetuse reform – mõju toetuse andja töökorraldusele: toetuse määramine toimub automaatselt vastavuskontrolli alusel ning menetlus on selgelt ajastatud ja läbipaistev, mis vähendab toetuse andja töökoormust.
4. Munitsipaal- ja eraetendusasutuste tegevustoetuse metoodika muudatused – mõju taotlejatele ja toetuse jaotusele:
   hindamine muutub sisukesksemaks, kuna suurem rõhk on kunstilisel tasemel, loominguliste plaanide sisukusel ja valdkondlikul mõjul, mis suunab taotlejaid keskenduma enam sisulisele ja loomingulisele kvaliteedile ning muudab toetuse jaotuse paremini vastavaks tegevuse tegelikule tasemele.
5. Munitsipaal- ja eraetendusasutuste tegevustoetuse metoodika muudatused – mõju hindamisprotsessile ja otsuste ühtsusele:
   laiendatud punktiskaalad, täpsustatud kriteeriumid ja lubatud hälbe mehhanism suurendavad hinnangute võrreldavust ning vähendavad äärmuslike individuaalsete hinnangute mõju.
6. Munitsipaal- ja eraetendusasutuste tegevustoetuse metoodika muudatused – mõju toetuse arvutamisele:
   proportsionaalse vähendamise kaotamine ning uue punktipõhise jaotusmudeli rakendamine suurendab seost hindamistulemuste ja toetuse suuruse vahel ning tagab, et eelarve jaotub paremini taotluste kvaliteedi alusel.

Mõju muudele valdkondadele ega ebasoovitavaid mõjusid ei kaasne.

5. Eelnõu rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõu rakendamisega täiendavaid tulusid ega kulusid ei kaasne.

6. Eelnõu jõustumine

Eelnõu jõustub üldises korras ehk kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Eelnõu kooskõlastamine ja huvirühmade kaasamine

Eelnõu väljatöötamisele eelnes mitme kuu pikkune kaasamisprotsess, mille käigus konsulteeriti erinevate etenduskunstide valdkonna osapooltega. Munitsipaal- ja eraetendusasutuse tegevustoetuse tingimuste muutmiseks oli moodustatud eraldi töörühm. Kaasamisprotsessi eesmärk oli koguda sisendit nii piirkondliku etendustegevuse toetuse eesmärgi, tingimuste ja rakenduskorra kujundamiseks ning munitsipaal- ja eraetendusasutuse tegevustoetuse tingimuste muutmiseks. Samuti oli eesmärk tagada, et eelnõu arvestaks võimalikult laialt valdkonna vajadusi ja senist praktikat.

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks Eesti Rahvakultuuri Keskusele, Eesti Etendusasutuste Liidule, Eesti Teatriliidule, ASSITEJ Eesti Keskusele, Eesti Tantsunõukogule, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Väike- ja Projektiteatrite Liidule. Eelnõule laekunud märkused on lisatud tabelina.